

Prieskum zadlžených domácností – výsledky druhej vlny

Prieskum zadlžených domácností v auguste 2020 druhýkrát preveroval finančnú situáciu a očakávania zadlžených domácností na Slovensku. Veľkej časti opýtaných domácností sa príjmová situácia zlepšila alebo sa vrátila na predkrízové úrovne. Horšie je na tom časť domácností, ktorá požiadala o odklad splátok, alebo si iným spôsobom vybavila zmenu úverových podmienok. Z nej naďalej približne 12 % očakáva, že v roku 2021 nebudú schopné splácať svoje úvery. To je spolu jedno percento z celkového počtu zadlžených domácností a približne 1,5 % z celkového objemu retailových úverov.

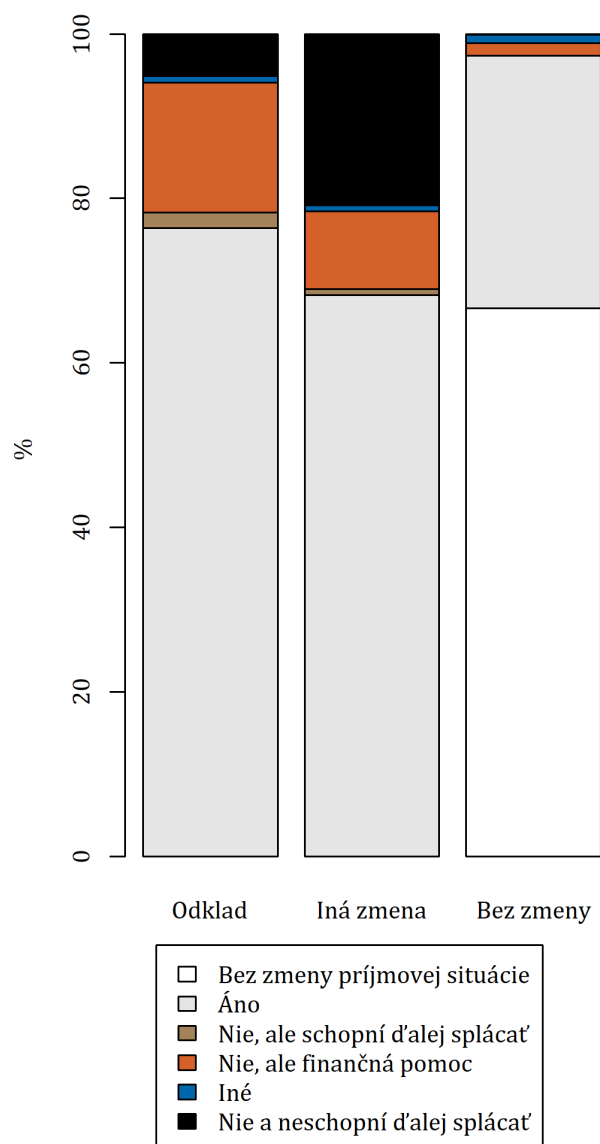
Celkovo k júlu 2020 požiadalo o odklad splátok 5,4 % zadlžených domácností. Ďalších približne 3,8 % si vybavilo iné úľavy úverových podmienok kvôli koronakríze, napr. vo forme refinancovania či poklesu mesačných splátok. Z týchto skupín zadlžených domácností v aktuálnej vlne takmer 12 % očakávalo, že nebudú schopní splácať svoje záväzky od začiatku budúceho roka. Tento podiel je mierne vyšší ako 9 % v prvej vlne (Cesnak a kol., 2020). Naďalej teda výrazná časť zadlžených domácností s odkladom a inými úpravami úverových podmienok očakáva problémy so splácaním. Celkovo tieto domácnosti predstavujú jedno percento zo všetkých zadlžených domácností a 1,5 % z celkového objemu retailových úverov.

Z domácností, ktoré si nevybavili odklad splátok alebo iné zmeny úverových podmienok, značná časť očakáva riadne splácanie, či už kvôli zlepšeniu finančnej situácie alebo kvôli tomu, že sa im počas krízy situácia nezhoršila. Iba nepatrná časť týchto domácností odpovedala, že neočakáva návrat svojej finančnej situácie na predkrízové úrovne, ale aj takéto domácnosti by mali byť schopné riadne splácať svoje úvery. Z opýtaných domácností, ktoré si zatiaľ nevybavili odklad či inú zmenu, necelých 6 % očakáva alebo plánuje zmenu úverových podmienok, v rámci toho si ešte plánuje požiadať o odklad 1 %.

Výrazný kladný posun nastal v dopade koronakrízy na finančnú situáciu domácností. Po prvých krízových mesiacoch väčšina zadlžených domácností (90 % z tých, ktorí si vybavili odklad alebo inú zmenu a 60 % z ostatných) poukázala na zhoršenie finančnej situácie v porovnaní s predkrízovým obdobím. V auguste bol tento podiel už len tretinový, v oboch skupinách zadlžených domácností. Z toho medzi domácnosťami so zmenu úverových podmienok má zhoršenú finančnú situáciu približne 40 % domácností s odkladom splátok a 25 % domácností s inou zmenou.

Analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Graf 1 Očakávania zadlžených domácností ohľadom schopnosti splácať úvery v roku 2021

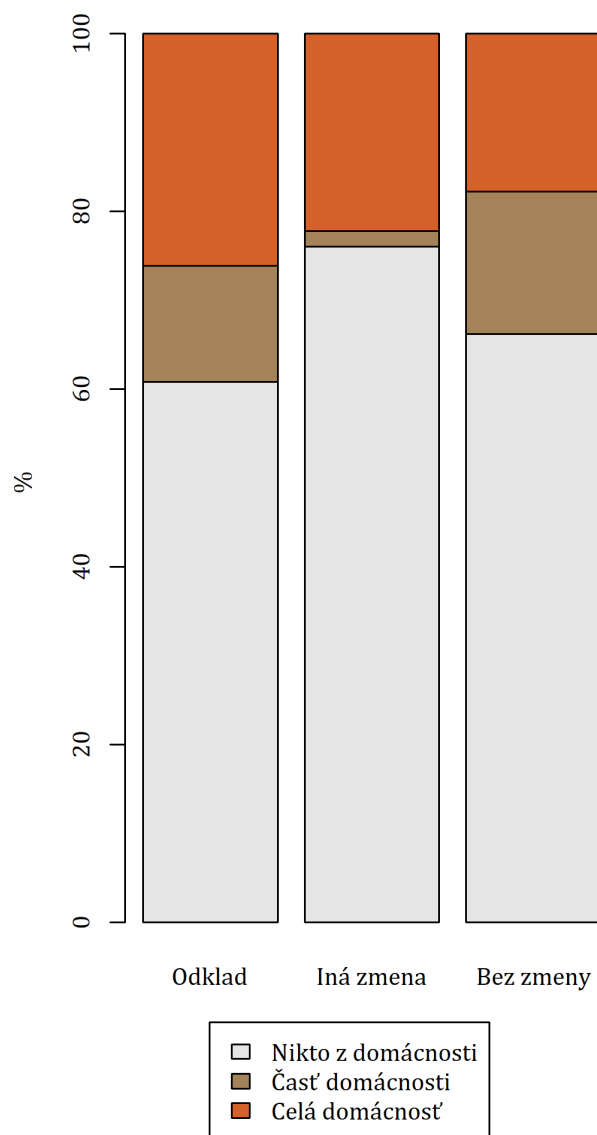
Poznámka: **Odklad** = domácnosti, ktoré požiadali o odklad splátok; **Iná zmena** = domácnosti, ktoré si vybavili inú zmenu úverových podmienok; **Bez zmeny** = domácnosti, ktoré nepožiadali o odklad splátok ani si nevybavili zmenu úverových podmienok. Bez zmeny príjmovej situácie = domácnosti, ktorým sa príjem nezmenil; Áno = domácnosti, ktoré očakávajú, že sa po skončení koronakrízy vrátia na pôvodnú úroveň príjmu; Nie, ale finančná pomoc = domácnosti, ktoré neočakávajú návrat na pôvodnú úroveň príjmu, budú si však môcť peniaze požičať od rodiny alebo známych; Nie, ale schopní ďalej splácať = domácnosti, ktoré neočakávajú návrat na pôvodnú úroveň príjmu, ale budú schopné ďalej plniť svoje finančné záväzky; Nie a neschopní ďalej splácať = domácnosti, ktoré neočakávajú návrat na pôvodnú úroveň príjmu a zároveň nebudú schopné ďalej plniť svoje finančné záväzky.

Ostatné sledované socio-ekonomické charakteristiky zostávajú bez výraznejších zmien, alebo nastali zmeny súvisiace najmä so zlepšením príjmovej situácie. Napríklad spotreba domácností sa zotavila na predkrízové úrovne. Ukazovateľ schopnosti splácať úver ostáva naďalej zhoršený u skupiny domácností s odkladom či inou zmenou. Vybrané charakteristiky sú graficky znázornené v prílohe.

Výsledky tejto vlny prieskumu poukazujú na výrazné zlepšenie príjmovej situácie zadlžených domácností vo všeobecnosti, pričom naďalej ostáva časť domácností, ktorá neočakáva riadne splácanie svojich záväzkov. Podiel týchto domácností mierne vzrástol oproti prvej vlne. Naďalej

existuje skupina zadlžených domácností, ktorá ešte plánuje odklad splátok. Situáciu týchto domácností, ako aj zadlžených domácností vo všeobecnosti, preveria ďalšie vlny prieskumu.

Graf 2 Negatívny vplyv koronakrízy na príjmovú situáciu domácností

Poznámka: **Nikto z domácnosti** = žiadnemu členovi domácnosti sa nezhoršila príjmová situácia; **Časť domácnosti** = buď sa zhoršila príjmová situácia hlavnému dlžníkovi alebo jeho partnerovi; **Celá domácnosť** = Hlavnému dlžníkovi a aj jeho partnerovi (ak má) sa zhoršila príjmová situácia.

Referencie

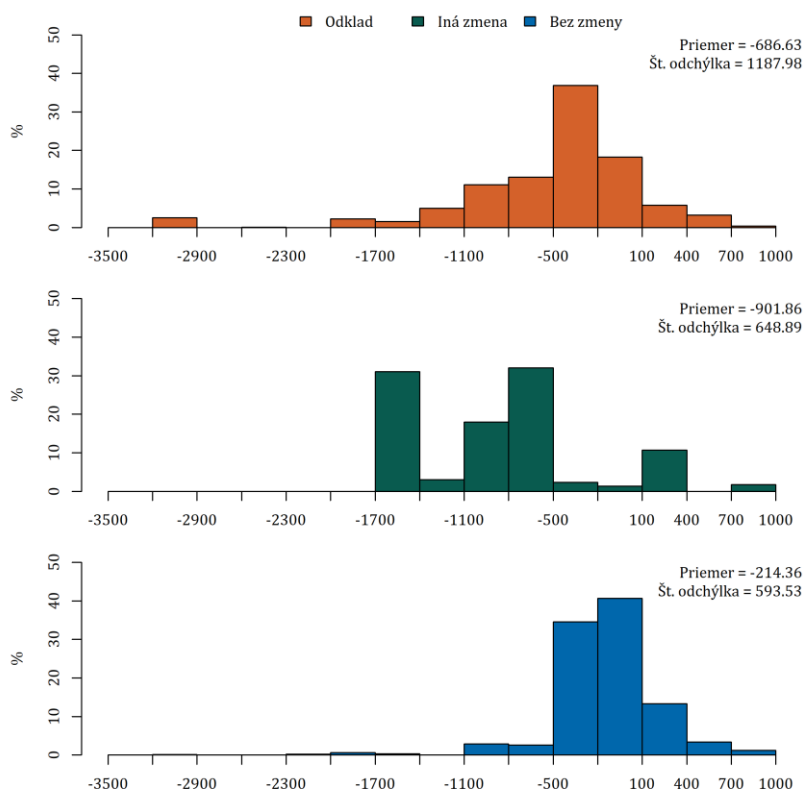
Cesnak, M., Cupák, A., Jurašková Kucserová, J., Jurča, P., Klacso, J., Košútová, A., Moravčík, A., Šuster, M. (2020). *Vplyv koronakrízy na finančnú situáciu a očakávania zadlžených domácností* Príležitostná štúdia NBS č. 3/2020.

Martin Cesnak, Andrej Cupák, Ján Klacso, Martin Šuster

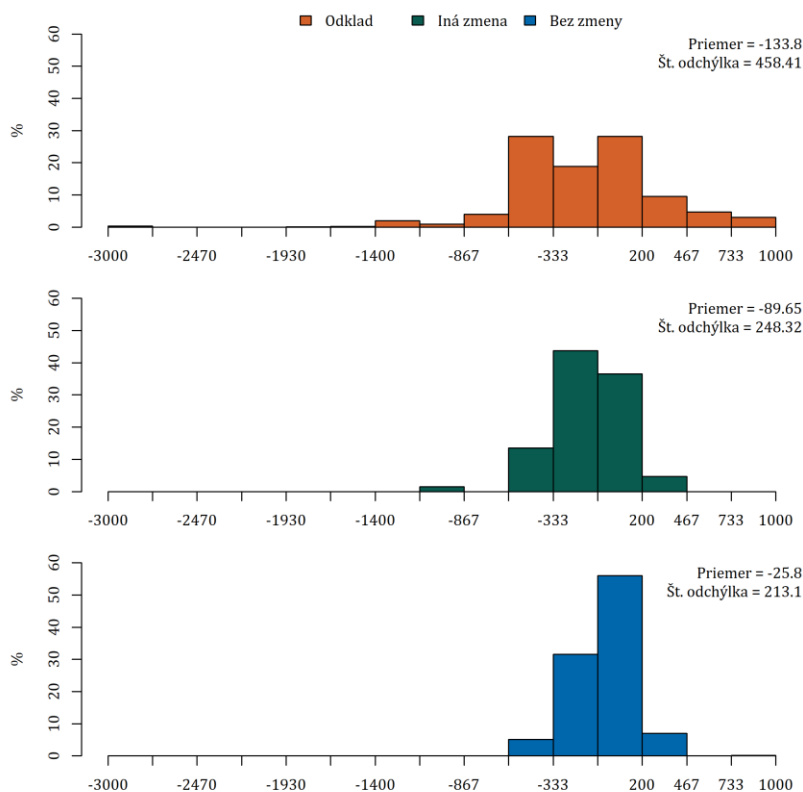
analytici@nbs.sk

Príloha – vybrané charakteristiky zadlžených domácností na základe druhej vlny prieskumu

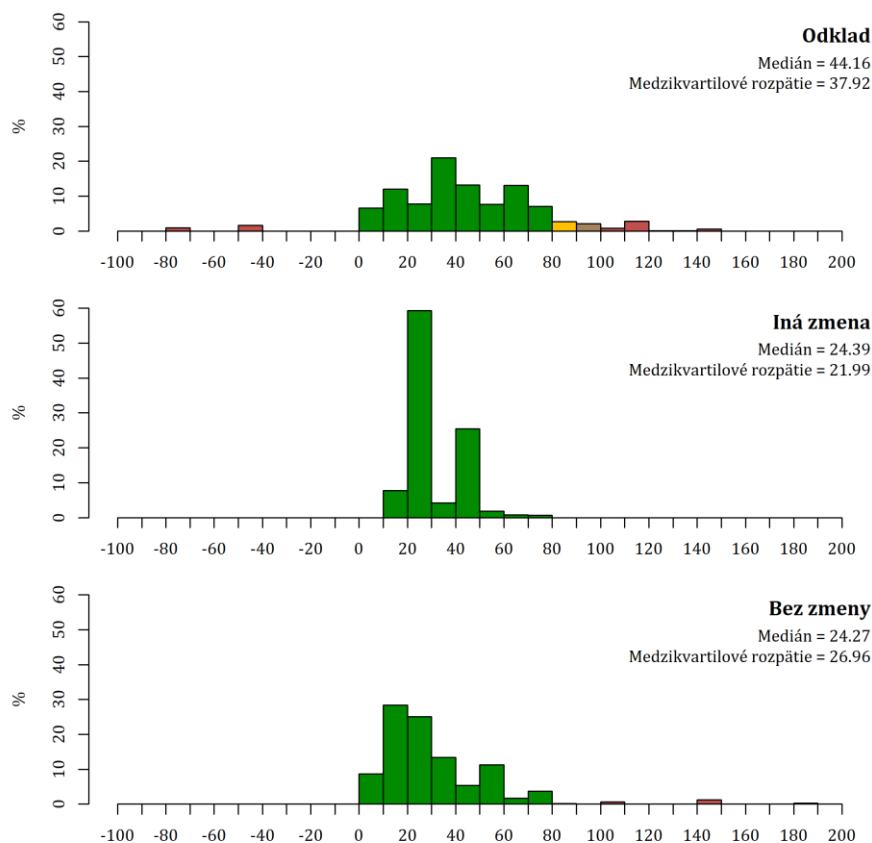
Graf 3 Zmena príjmu v júli / auguste oproti predkrízovému obdobiu (€)

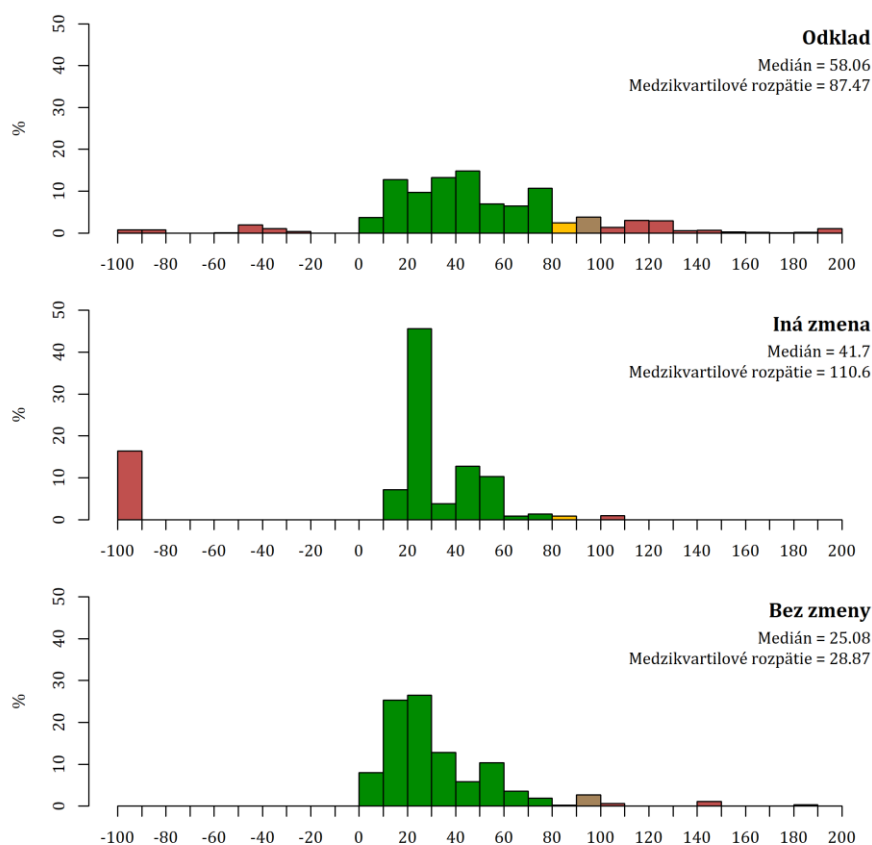
Graf 4 Zmena výdavkov v júli / auguste oproti predkrízovému obdobiu (€)

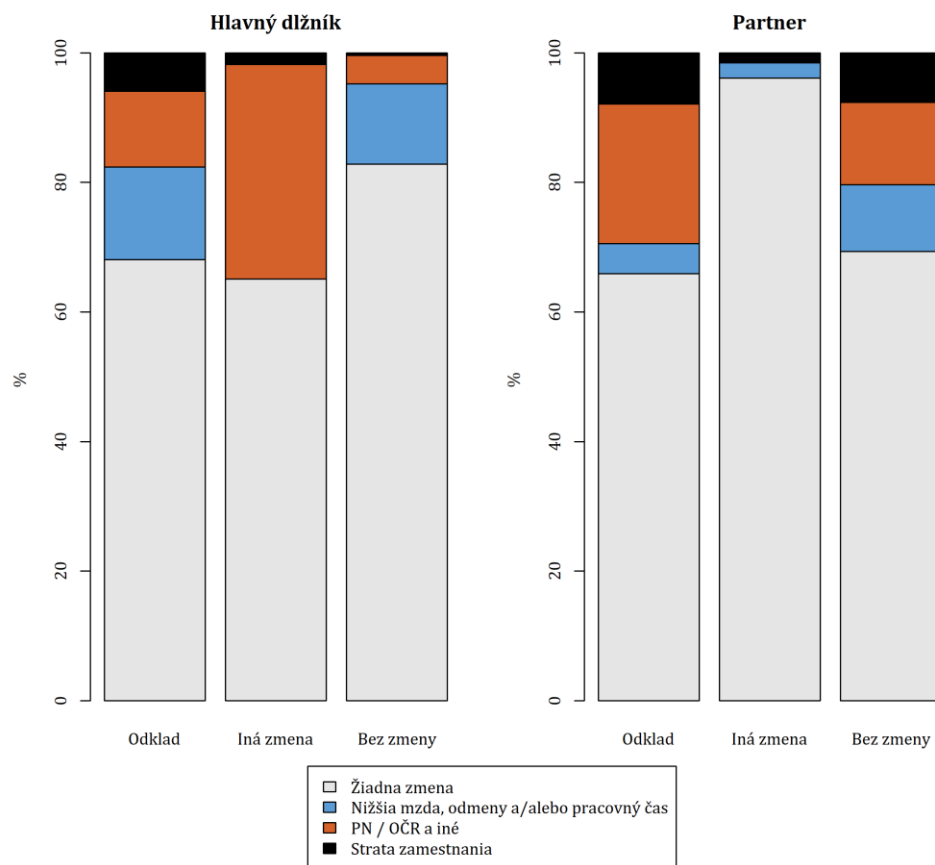
Graf 5 Ukazovateľ schopnosti splácať úver (DSTI) pred pandémiou

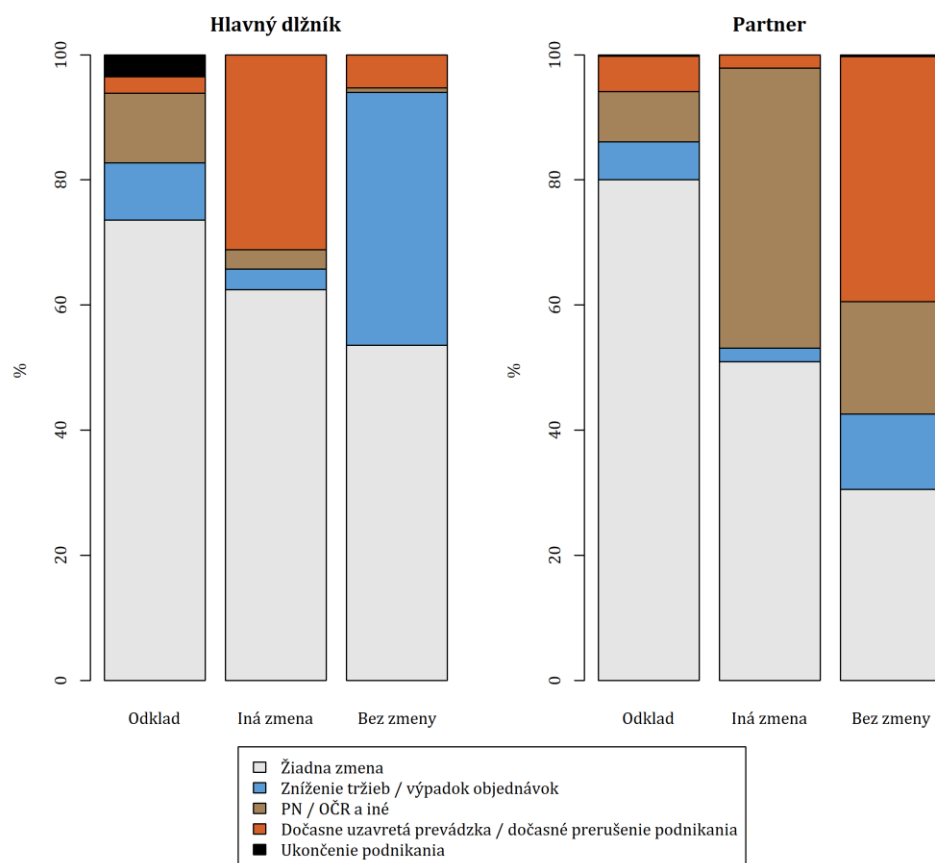
Graf 6 Ukazovateľ schopnosti splácať úver (DSTI) po epidémii

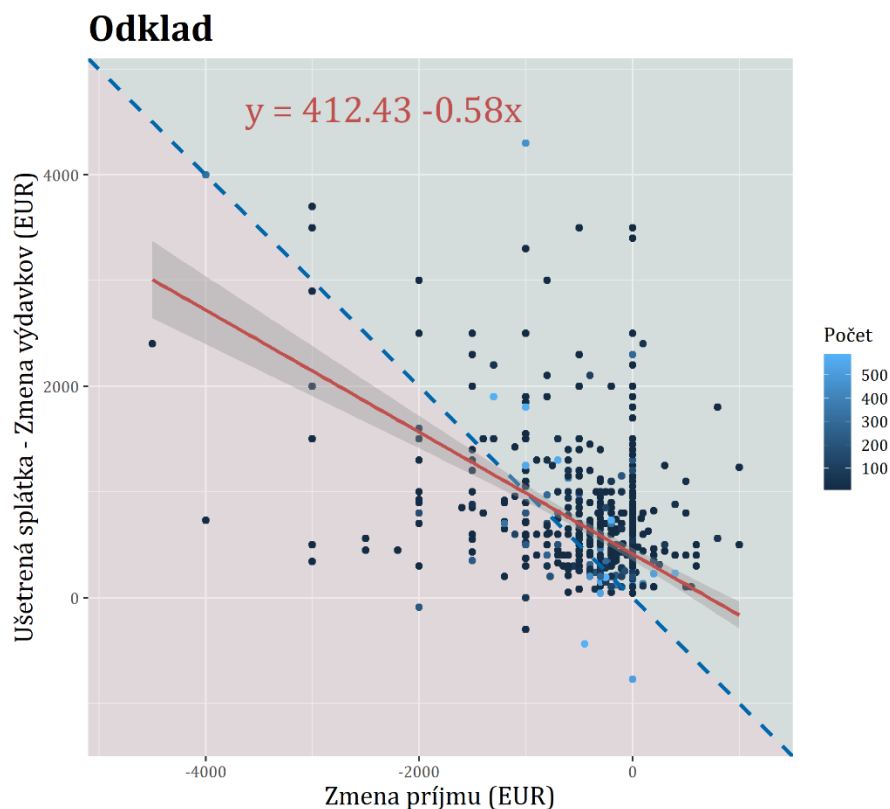
Graf 7 Vplyv pandémie na zamestnanie

Graf 8 Vplyv pandémie na podnikanie

Graf 9 Pokrytie zmeny príjmu domácnosti pomocou odkladu splátok a zmeny výdavkov

Poznámka: modrá prerušovaná čiara = rovnovážny stav, v ktorom domácnosti odkladom splátok a zmenou svojich výdavkov pokryli zmeny svojich príjmov.

Červená rovnica znázorňuje odhad vzťahu medzi zmenou príjmu (x) a ušetrenou splátkou zníženou o zmenu výdavkov (y) pomocou metódy najmenších štvorcov. Zmeny príjmov a výdavkov sú oproti predkrízovému obdobiu.